

Εφετείο Αθηνών 78/1985,

Πηγή: Ε.Ε.Δ. 45/86 σελ. 365

Περίληψη: Διεθνής δικαιοδοσία πολιτικών δικαστηρίων, εφόσον ιδιωτικές διαφορές συνδέονται με την Ελληνική Πολιτεία με στοιχείο, που θεμελιώνει αρμοδιότητα ελληνικού δικαστηρίου συμφώνως προς τις διατάξεις περί γενικής ή ειδικής δωσιδικίας. - Δυνατότητα αποκλεισμού της διεθνούς δικαιοδοσίας των ελληνικών δικαστηρίων διά συμφωνίας. - Η συμφωνία πρέπει να αναφέρεται στην διαδικασία ορισμένου ή ορισμένων δικαστηρίων αλλοδαπής πολιτείας ή να προκύπτει, ότι ο καθορισμός του δικαστηρίου θα γίνει κατά τις διατάξεις του δικονομικού δικαίου της αλλοδαπής πολιτείας. - Αντίθετη στα χρηστά ήθη συμφωνία περί αποκλεισμού της διεθνούς δικαιοδοσίας των ελληνικών δικαστηρίων όπου είναι πολύ επαχθής για τον ασθενέστερο των συμβαλλομένων, στον οποίο επεβλήθη από τον ισχυρότερο και χωρίς αυτή δεν θα καταρτιζόταν η σύμβαση. - Το κύρος της συμφωνίας για τον αποκλεισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων μιας χώρας κρίνεται κατά το δίκαιο της πολιτείας του δικαστηρίου, ενώπιον του οποίου ανέκυψε το ζήτημα. - Εργατικό ατύχημα. - Η ύπαρξη και η έκταση του δικαιώματος αποζημιώσεως κρίνονται κατά το δίκαιο του τόπου του ατυχήματος. - Βίαιο συμβάν επί εργατικού ατυχήματος. - Αποτελεί άδικη πράξη.

Κυριότερες διατάξεις: Κ.Πολ.Δ. άρθρ. 3 § 1, 42, 43, 44, Α.Κ. άρθρ. 26, 178.

Απόφαση Δικαστηρίου

Πρόεδρος ο κ. Γ. ΚΟΚΚΙΝΕΑΣ

Εισηγητής ο Εφέτης κ. ΛΟΥΚ. ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

Δικηγόροι οι κ.κ. Λουκάς Χριστολουκάς, Λεων. Αυδής

Με τη διάταξη του άρθρου 3 § 1 Κώδ. Πολ.Δικ., που ορίζει ότι "εις την δικαιοδοσίαν των πολιτικών δικαστηρίων υπάγονται ημεδαποί και αλλοδαποί, εφ' όσον υφίσταται αρμοδιότης Ελληνικού δικαστηρίου", καθιερώνεται ως κανόνας η διεθνής δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων της χώρας, διά την απονομή δικαιοσύνης σε ιδιωτικές διεθνείς διαφορές, εφ' όσον αυτές συνδέονται με την Ελληνική Πολιτεία με κάποιο στοιχείο που θεμελιώνει αρμοδιότητα Ελληνικού δικαστηρίου, συμφώνως προς τις σχετικές διατάξεις περί γενικής ή ειδικής δωσιδικίας (Μητσόπουλος, "Πολ. Δικ.", τόμος Α', σελ. 142). Από την ίδια διάταξη, σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 42, 43 και 44 Κώδ. Πολ. Δικ. προκύπτει ακόμη ότι με συμφωνία των μερών δύναται να αποκλεισθή η διεθνής δικαιοδοσία των ελληνικών δικαστηρίων σε υφιστάμενες και αν μάλιστα η συμφωνία είναι έγγραφη και σε μέλλουσες να προκύψουν από ορισμένη έννομη σχέση διαφορές, πρέπει όμως η συμφωνία αυτή, διά να είναι σύμφωνη προς το πνεύμα και τον σκοπό των παραπάνω διατάξεων που είναι και η εξασφάλιση του ασθενεστέρου από τους συμβαλλομένους, να αναφέρεται στη δικαιοδοσία ορισμένου ή ορισμένων δικαστηρίων της αλλοδαπής Πολιτείας, διαφορετικά αν δεν γίνεται καθορισμός συγκεκριμένου αρμοδίου δικαστηρίου, όπως π.χ. συμβαίνει με την αόριστη ρήτρα "περί της υποβολής" της διαφοράς στη δικαιοδοσία του δικαστηρίου ή Αρχής της αλλοδαπής Πολιτείας, ή αν δεν προκύπτει ότι ο καθορισμός αυτός θα γίνη κατά τις διατάξεις του δικονομικού δικαίου της αλλοδαπής Πολιτείας, δημιουργείται ανασφάλεια στις συναλλακτικές σχέσεις των μερών, η οποία δύναται να οδηγήσει εις αρνησιδικίας και ιδίως εις βάρος του ασθενεστέρου των συμβαλλομένων, υπέρ του οποίου, όπως ειπώθηκε, εκδηλώνεται, μέσω των παραπάνω διατάξεων, πρόνοια προστασίας εκ μέρους του νομοθέτη (Μητσόπουλος, σελ. 159 και 73. Μπέης "Πολ. Δικ.", σελ. 207, Σταυρόπουλος "Ερμ. Πολ. Δικ.", υπό το άρθρο 44 αριθ. 3 στοιχ. δ').

Εξ άλλου, ανίσχυρη, κατ' εφαρμογήν του άρθρ. 178 Α.Κ. πρέπει να θεωρείται η συμφωνία αυτή και όταν επιβλήθηκε από τον ένα συμβαλλόμενο στον ασθενέστερο άλλο, ο οποίος αποδεχόμενος τη σχετική ρήτρα της συμβάσεως, χωρίς την οποία η σύμβαση δεν θα καταρτιζόταν, υποχρεώνεται σε διεξαγωγή δικαστικού αγώνα στην αλλοδαπή με πολύ δυσμενείς όρους (άγνοια γλώσσας, δυσχερής παραμονή σε ξένη χώρα, αδυναμία προαγωγής μαρτύρων, αυξημένες δαπάνες κ.ά.), κατά τρόπον ώστε η συμφωνία αυτή να ελέγχεται ως αντίθετη σε θεμελιώδεις αρχές που συγκροτούν τα ημεδαπά χρηστά ήθη και την εν γένει εσωτερική δημόσια τάξη (πρβλ. Δεληκωστοπούλου "Η αυτονομία της ιδιωτικής βουλήσεως", σελ. 209-210, Σ. Ορφανουδάκη "Η συμφωνία περί αποκλεισμού της διεθνούς δικαιοδοσίας του Ελληνικού Δικαστηρίου", Δίκη, σελ. 433 επ.). Πρέπει ακόμη να σημειωθεί ότι το κύρος της συμφωνίας διά τον αποκλεισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων μιας χώρας κρίνεται κατά το δίκαιο της πολιτείας του δικαστηρίου στο οποίο ανέκυψε το ζήτημα (Μητσόπουλος "Πολ. Δικ. σελ. 155). (...), αποδεικνύονται τ' ακόλουθα πραγματικά γεγονότα:

Με σύμβαση μισθώσεως εξαρτημένης εργασίας ωρισμένου χρόνου, που έγινε εγγράφως μεταξύ του ενάγοντος εφεσιβλήτου και του νομίμου εκπροσώπου της εναγομένης-εκκαλούσης την 25.7.1976 και ανανεώθηκε την 1.1.1977, 28.9.1977, 28.1.1978, 20.5.1978, και 28.9.1978, ο πρώτος προσλήφθηκε από τη δεύτερη ως τεχνίτης σωληνουργός εις τα έργα που εκτελούσε αυτή στη Σαουδική Αραβία και πρόσφερε τας υπηρεσίας του μέχρι την 4.7.1979 ότε και κοινοποιήθηκε σ' αυτόν η από 18.5.1979 καταγγελία της συμβάσεώς του εκ μέρους της εργοδότηριάς του.

Στο έγγραφο της από 28.9.1978 τελευταίας συμβάσεως και εις το άρθρον υπ' αριθ. 14, υπάρχει όρος, τον οποίον η εναγομένη-εκκαλούσα εργοδότηρια επικαλέσθηκε ενώπιον του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, σε απόδειξη του ισχυρισμού της ότι τούτο δεν είχε δικαιοδοσία να δικάση την υπόθεση και στον οποίο αναγράφεται επί λέξης ότι: Δεδομένου ότι τόσο ο τόπος προσλήψεως όσον και ο τόπος εργασίας είναι η Σαουδική Αραβία, ρητώς συνομολογείται ότι η παρούσα σύμβασις διέπεται υπό του Δικαίου του Βασιλείου της Σαουδικής Αραβίας και πάσα τυχόν διαφορά εκ της εκτελέσεως της παρούσης συμβάσεως υποβάλλεται υποχρεωτικώς εις την αρμοδιότητα του δικαστηρίου του τόπου παροχής εργασίας". Από τη σύμβαση αυτή στο σύνολό της και ειδικώτερα από το άρθρο 14 αυτής, προκύπτουν τα ακόλουθα:

α) η έγγραφη ανανέωση στη Τζέντα της σύμβασης η οποία εγγράφως καταρτίσθηκε στην Αθήνα, δεν μεταβάλλει τον πραγματικό τόπο καταρτίσεώς της, αφού οι επόμενες της πρώτης συμφωνίες, δεν ήσαν αυτοτελείς συμβάσεις, αλλά ανανέωσης της αρχικής, βασικής συμφωνίας, οι οποίες έγιναν στην Τζέντα, διότι, ο ενάγων ευρίσκετο εκεί εργαζόμενος, ο οποίος γνωρίζων εκ των προτέρων ότι η σύμβασή του δεν ήταν μόνον τετράμηνη, αλλά θα ανανεώνονταν συνεχώς και θα διάρκοισε μέχρι την καταγγελία της δέχθηκε τη μεταφορά του στον τόπο παροχής της εργασίας του.

β) η εργοδότηρια εταιρεία τυπικώς μόνον εμφανίζεται ότι έχει την έδρα της στον Παναμά, ενώ στην πραγματικότητα εδρεύει στην Αθήνα, όπου βρίσκονται η διοίκησή της, αποτελούμενη αποκλειστικώς από Έλληνες πολίτες και περιουσιακά στοιχεία της (έπιπλα, εξοπλισμός γραφείων). Το κέντρο των αποφάσεων της διοικήσεώς της είναι η Αθήνα, απ' όπου κατευθύνεται η δραστηριότητά της η οποία αναπτύσσεται κυρίως σε χώρες της Μέσης Ανατολής, όπου κατασκευάζει τεχνικά έργα. Στον Παναμά, αντιθέτως, καμμία δραστηριότητα ανέπτυξε η εταιρεία αυτή. Επομένως, είναι εταιρεία Ελληνική και όχι αλλοδαπή (Α.Π. Ολομ. 461/1978, ΝοΒ 27.211).

γ) ο όρος του άρθρ. 13 της συμβάσεως αυτής με τον οποίο καθίστανται αρμόδια, αορίστως, τα δικαστήρια της Σαουδικής Αραβίας, κατ' αποκλεισμόν των Ελληνικών δικαστηρίων, τα οποία είναι αρμόδια διά την επίλυσιν των σχετικών διαφορών με βάση, εν όψει και των παραπάνω αναφερομένων, τις διατάξεις των άρθρων 3, 25 § 2, 33 και 40, είναι ανίσχυρος, αφού δεν ιδρύεται, με την ειδικώτερη αυτή συμφωνία, αρμοδιότητα συγκεκριμένου δικαστηρίου της Σαουδικής Αραβίας, και μόνο αορίστως γίνεται λόγος δι' αυτά, χωρίς να προκύπτει από τη σύμβαση ότι σκοπήθηκε να καταστή αρμόδιο δικαστήριο, δεδομένου ότι η αναφορά στο άρθρο αυτού του Σαουδαραβικού δικαίου, γίνεται μόνο διά το ουσιαστικό δικαιο, δηλαδή αυτό που ρυθμίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των συμβαλλομένων από τη σύμβαση εργασίας.

Πέρα, όμως, όλων αυτών, από τα ίδια παραπάνω αποδεικτικά μέσα, αποδεικνύεται ότι ο περί αποκλειστικής δικαιοδοσίας της Σαουδικής Αραβίας όρος, ομοιομόρφως και εντύπως διατυπούμενος σ' όλες τις καταρτιζόμενες από την εφεσίβλητην σύμβασεις, χωρίς περιθώρια διαπραγμάτευσης διά την μεταβολή του, προσκρούει στα Ελληνικά χρηστά ήθη διότι, αφού επιβάλλεται στους διαδίκους Έλληνες τους κατοικοεδρεύοντες στην Ελλάδα να διεξάγουν δικαστικόν αγώνα εντός της χώρας των, ισοδυναμεί με αρνησιδικία διά τον οικονομικώς ασθενέστερο από τους διαδίκους, εργαζόμενο-ενάγοντα, ο οποίος για να ασκήση αγωγή, στηριζόμενη στη σύμβαση αυτή, θα έπρεπε να μεταβή στη Σαουδική Αραβία, να παραμείνη αρκετό χρόνο σ' αυτή τη χώρα με αβέβαιη την έκβαση της δίκης και εκ του λόγου ότι θα ήταν αδύνατη η προσαγωγή μαρτύρων στον τόπο διεξαγωγής της δίκης, και να δαπανήση μεγάλα ποσά, τα οποία δεν διαθέτει. Σ' αυτές τις δυσχέρειες πρέπει να προστεθή και η άγνοια της γλώσσας που καθιστά σχεδόν αδύνατη τη διεξαγωγή και παρακολούθηση της όλης δίκης, ανεξαρτήτως της προσλήψεως τοπικού νομικού παραστάτη. Και διά τους λόγους αυτούς είναι ανίσχυρος ο εριδόμενος όρος.

Τα ίδια, έστω και με διαφορετική εν μέρει αιτιολογία δέχθηκε και το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, το οποίο έκρινε ότι υπάγεται στην δικαιοδοσία του τα περί εργατικού ατυχήματος κονδύλια της αγωγής και απέρριψε τον περί του αντιθέτου ισχυρισμόν της εναγομένης, ορθώς εφάρμοσε τον νόμον και καλώς εκτίμησε τον σχετικόν όρον του εγγράφου της μεταξύ των διαδίκων συμβάσεως, γι' αυτό και πρέπει ν' απορριφθεί ως αβάσιμος κατ' ουσίαν, ο πρώτος λόγος της εφέσεως, με τον οποίον η εκκαλούσα ισχυρίζεται τα αντίθετα.

Κατά το άρθρο 13 του νόμου του 1389, το οποίο εφαρμόζεται στην προκειμένη υπόθεση, όπως πιο κάτω στον οικείο τόπο εκτίθεται, "ουδεμία αγωγή ή αξίωσις εν σχέσει προς οιονδήποτε των υπό του παρόντος νόμου παρεχομένων δικαιωμάτων εξετάζεται μετά την παρέλευσιν δώδεκα μηνών από της λύσεως της συμβάσεως". Από το άρθρο αυτό προκύπτει σαφώς ότι στην

καθιερούμενη παραγραφή υπόκειται κάθε αξίωση που πηγάζει ευθέως από την σύμβαση της εργασίας και δεν αφορά αξιώσεις από εργατικό ατύχημα.

Τα ίδια δέχθηκε και το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο ύστερα από ορθή ερμηνεία του σχετικού νόμου, γι' αυτό και πρέπει ν' απορριφθεί ως αβάσιμος κατ' ουσίαν ο δεύτερος λόγος της εφέσεως, με τον οποίον υποστηρίζονται τα αντίθετα.

Κατά το άρθρο 26 Α.Κ. "οι ενοχές από αδίκημα διέπονται από το δίκαιο της πολιτείας όπου διαπράχθηκε το αδίκημα". Βίαιο δε συμβάν, κατά την εκτέλεση ή εξ αφορμής της εργασίας, που προκάλεσε ζημία, αποτελεί αυτό καθ' αυτό άδικη πράξη, με τη διαφορά ότι κατά παρέκκλιση από το κοινό δίκαιο, ως προς την ευθύνη, δεν απαιτείται υπαιτιότητας (πρβλ. άρθρο 16 ν. 551/1914). Κατά συνέπειαν, η ύπαρξη και η έκταση του δικαιώματος αποζημιώσεως του παθόντος από εργατικό ατύχημα θα κριθούν κατά το δίκαιο του τόπου του ατυχήματος (Α.Π. 998/1982 ΕΕργ.Δ 42, 268).

Από τα αυτά πιο πάνω αποδεικτικά μέσα, αποδεικνύεται ακόμη ότι: Την 15.2.1978, κατά την οποίαν ο ενάγων ειργάζετο στη μονάδα Π.* του διύλιστηρίου Π.* στην Τζέντα της Σαουδικής Αραβίας και τοποθετούσε σωλήνες μέσα σε ανοιγμένο χάνδακα στο εργοτάξιο της εναγομένης, εξ αμελείας του οδηγού διερχομένου φορτηγού αυτοκινήτου, ο οποίος δεν είχε στραμμένη την προσοχή του στην οδήγηση του αυτοκινήτου, πάτησε με τη ρόδα του οχήματός του παρακείμενο σωλήνα, ο οποίος ακολούθως εκσφενδονίστηκε προς τον ενάγοντα και τον κτύπησε στο αριστερό του πόδι με αποτέλεσμα να του προξενήσει κάταγμα του κάτω μέρους του και να καταστεί εξ αυτού του λόγου ανίκανος για εργασία από 15.2.1978 μέχρι 8.3.1978. Επομένως, ο ενάγων, κατά το άρθρο 23 του νόμου περί εργασίας και εργατών της 25.11.1344 της Σαουδικής Αραβίας, ο οποίος έχει εφαρμογή στην περίπτωση αυτή, όπως πιο πάνω έγινε δεκτό, δικαιούται να λάβει τα 100% του μισθού του επί επτά ημέρες και στη συνέχεια τα 75% του μισθού του για τις υπόλοιπες μέρες μέχρι την ανάρρωσή του ή μέχρι τη λήξη του χρόνου προσωρινής ανικανότητας που ορίζεται στο άρθρο 3, όχι όμως πάνω από ένα έτος. Ο μισθός του ενάγοντος είχε συνομολογηθεί κατά τον χρόνο του ατυχήματος στο ποσό των 820 δολλαρίων Η.Π.Α. το μήνα. Σ' αυτόν δεν θα συνυπολογισθούν, για την εξεύρεση των όσων δικαιούται αυτός για το ατύχημά του λόγω αποζημιώσεως, τα ποσά τα οποία κατεβάλλοντο σ' αυτόν για υπερωριακή εργασία, τροφή και στέγη, διότι συμφώνως προς το άρθρ. 3 § 4 της βασικής συμβάσεως "ρητώς περαιτέρω συνομολογείται ότι εκτός του ως άνω καταβαλλομένου μισθού, οιαδήποτε ετέρα παροχή δεν αποτελεί μισθόν ουδ' υπολογίζεται ως τοιούτος", και το άρθρο 3 της από 28.9.1978 συμφωνίας ανανεώσεως της βασικής συμβάσεως "εις τον εργαζόμενον θα προσφέρεται άνευ επιβαρύνσεως του διατροφή και στέγη αναλόγως των επί τόπου υφισταμένων δυνατοτήτων. Αι εν προκειμένω παροχαί δεν θεωρούνται μισθός". Οι ειδικότερες αυτές συμφωνίες είναι ισχυρές, εφ' όσον δεν θίγονται τα κατώτερα όρια του μισθού, τα οποία είναι στην προκειμένη περίπτωση τα 800 Σαουδικά Ριάλια (άρθρο 17 του Κανονισμού Εργασίας που έγινε σύμφωνα με το άρθρο 9 του νόμου περί εργασίας κατ' εργατών, εγκεκριμένου από το υπ' αριθ. 11/Ζ1 του 1389 Ζ' Η' βασιλικού διατάγματος), δεν απαγορεύονται υπό του άρθρ. 7 § 6 του εργατικού νόμου και ισχύουν οπωσδήποτε εφ' όσον ο εργαζόμενος δεν είναι υπήκοος της Σαουδαραβίας κατά το άρθρο 56 του β.δ. της 25.11.1366, κατά το οποίον "Οι ξένοι υπάλληλοι θα αμείβονται βάσει της συμφωνίας των μεταξύ αυτών και των εργοδοτών".

Επομένως, διά την εξεύρεση της αποζημιώσεως του ενάγοντος της οφειλομένης διά το ως άνω ατύχημά του, δεν θα συνυπολογισθούν τα καταβαλλόμενα ποσά διά υπερωριακήν εργασία, τροφήν και οίκηση και διά την κατά παρασκευάς εργασίας του (35, 200 και 250 δολλ. Η.Π.Α. αντιστοίχως, (...). (Εξαφανίζει την 1776/1982 Μον. Πρωτ. Αθηνών, λόγω διαφορετικής εκτιμήσεως πραγματικών περιστατικών τα οποία παραλείπονται).